

De flora van Zuid-Beveland kent een aantal bijzondere, zuidelijke plantensoorten. Dit is voor een deel te verklaren door het iets warmere klimaat in deze streek. Door de nabijheid van veel groot water zijn de winters relatief zacht. Aan de zuidkant van de binnendijken is het microklimaat in de zomer relatief warm. Soorten als ruige anjer, wilde marjolein, kattedoorn en wollige distel profiteren hiervan. De lokale plantenwerkgroep van de KNNV volgt het wel en wee van deze soorten intensief. Sinds enkele jaren heeft de ruige anjer onze speciale aandacht.

## De ruige anjers op bloemdijken van Zuid-Beveland

De ruige anjer (*Dianthus armeria*) is in Nederland tegenwoordig een zeldzame soort. In het verleden waren er, behalve in Zeeland, ook groeiplaatsen langs de rivieren en het zuidelijk deel van Limburg. De typische groeiplaatsen zijn zonnige plaatsen met droge, lichte klei of iets zanderige gronden. Als tweejarige soort heeft de ruige anjer dit soort open plekjes nodig om te kiemen. Behalve op de dijken van de 'oude' inpolderingen komt ze ook voor op de recent gevormde eilanden, zoals in de Grevelingen. De ruige anjer bloeit vanaf half juni tot half juli. De lengte van de bloeiperiode lijkt sterk afhankelijk van het weer. In 2006 was de periode duidelijk korter dan in 2007.

### VERRUIGING EN VERGRASSING

Tot 1950 kwam de ruige anjer in Zeeland veel voor op de binnendijken. Door veranderingen in het agrarisch gebruik van deze dijken hebben die hun functie als weide en hooiland verloren. Nu zijn deze binnendijken vaak overbested, overbegraasd of verwaarloosd. Het gevolg hiervan is een sterke verruiging en vergrassing van die dijken met weinig geschikte plaatsen voor de ruige anjer en andere tweejarige soorten. Enkele jaren geleden werd het duidelijk dat het aantal groeiplaatsen van de ruige anjer terug liep. In 1994 werden er op Zuid-Beveland helemaal geen planten van deze soort gevonden.

Door een aantal oude groeiplaatsen te plaggen of drastisch te maaien is geprobeerd om de ruige anjer weer terug te krijgen.

Een aantal instanties volgt het wel en wee van de ruige anjer in Zeeland. De plantenwerkgroep van de KNNV-afdeling Bevelanden probeert vanaf 2004 jaarlijks al de

bekende groeiplaatsen van ruige anjers op Zuid-Beveland aan de openbare weg te volgen. De provincie Zeeland en Stichting Landschap Verzorging Zeeland uit Goes bekijken vanaf 1999 de groeiplaatsen op particuliere terreinen en in andere delen van Zeeland.



### HUIDIGE STABIELE GROEIPLAATSEN OP ZUID-BEVELAND

De afgelopen jaren hebben we een achttal plaatsen gevonden waar de ruige anjers ieder jaar weer in aantallen te vinden zijn. Deze groeiplaatsen vinden we bij de dorpen 's-Gravenpolder en Overzande/Driewege. Het aantal planten varieert per plaats en per jaar. Het lijkt erop dat 2007 een erg goed jaar is geweest. Misschien heeft dit te maken met de erg hoge temperaturen in



De KNNV-afdeling Bevelanden volgt het wel en wee van de ruige anjer op de bloemdijken in Zuid-Beveland.

het voorjaar waardoor er veel zaden gekiemd zijn.

Er zijn twee groeiplaatsen op een terrein van een natuurorganisatie die bij het beheer rekening houdt met de ruige anjers. Drie groeiplaatsen zijn op terreinen van particulieren waarmee de provincie beheer-

overeenkomsten gesloten heeft. Aan de openbare weg zijn er ook drie groeiplaatsen die het waterschap beheert. Met deze groeiplaatsen lijkt het de laatste jaren niet zo best te gaan. De afgelopen jaren worden deze plaatsen gemaaid op het moment dat de ruige anjers in bloei staan. Men laat het maaisel liggen, zodat verruiging optreedt. Ook de wilde marjolein en gewone agrimonie verdwijnen op deze plaatsen.

steil talud van een niet meer gebruikte afrit aan een dijk. De afrit was verder begroeid met rietzwenkgras en erg ruig. Dat we er de jaren daarna geen ruige anjers aantreffen vonden we niet zo vreemd. Maar om volledig te zijn hebben we deze plaats ieder jaar bekeken. Tot onze verbazing stonden er in 2007 drie planten op exact deze plaats. Het zaad blijft dus in de 'zaadbank' in de bodem zeker een aantal jaren goed

inschatting te zijn want er stonden twee planten. In 2007 vonden we er zelfs vijf.

### VERLOREN GROEIPLAATSEN

Op de lijst die opgemaakt is na de flora-inventarisaties van de provincie Zeeland (1980/1985) staan veel meer groeiplaatsen van ruige anjer. Al deze plaatsen hebben we bezocht, maar op vele hebben we niets gevonden. Een aantal lijkt ons nu volkomen kansloos als groeiplaats van ruige anjer of andere bijzondere soorten. Maar er zijn wel degelijk plaatsen bij waar de ruige anjers zeker weer eens tevoorschijn kunnen komen.

### KANSEN IN DE TOEKOMST

Eén groeiplaats was in 2004 'spontaan' ontstaan na graafwerk voor het leggen van een kabel. Uit het zaad dat uit de bodem weer aan het oppervlak kwam zijn toen een aantal planten gekiemd. In de daaropvolgende jaren vonden we hier ook enkele ruige anjers. Ook op Tholen zijn al eens planten gaan groeien op een verloren groeiplaats. Ook hier nadat er op die plaats in de grond was gewerkt. Het bestuur van de provincie Zeeland heeft inmiddels ook vastgesteld dat de natuur op veel van de binnendijken is verwaarloosd. Daarom is het Actieplan Natuurbeheer Binnendijken opgesteld. De komende jaren zullen de binnendijken die als floradijk zijn aangemerkt, van de ruigte ontdaan worden. Dat geeft kansen voor de ruige anjer en voor de andere soorten die kenmerkend zijn voor die bloemdijken.

*Pieter van Rijswijk is lid van de plantenwerkgroep van de KNNV-afdeling Bevelanden. Hij heeft een speciale belangstelling voor bijzondere 'Zeeuwse' soorten. Dit is een bijgewerkte versie van een eerder artikel in 't Heelblaadje.*



De typische groeiplaatsen van de ruige anjer zijn zonnige plaatsen met droge, lichte klei of iets zanderige gronden. ALLE FOTO'S: PIETER VAN RIJSWIJK

### INCIDENTELE GROEIPLAATSEN

We hebben gezien dat er een paar plaatsen zijn waar we de ruige anjer maar in een enkel jaar vinden. Daarna zien we ze daar jaren lang niet meer terug, totdat ze onverwacht weer opduiken. Aan een dijk bij Overzande vonden we in 2004 een plant op een typische groeiplaats, in het zeer

bewaard. Iets vergelijkbaars zien we op een dijk bij 's-Gravenpolder. Er is daar een mooie afrit met veel wilde marjolein, gewone agrimonie en moeslook. Omdat er vroeger in deze omgeving ruige anjers gevonden zijn hebben we deze afrit als een kansrijke plaats aangemerkt en ieder jaar bekeken. En in 2006 bleek dat een goede

(advertenties)

## Beleef de natuur in Zwitserland...

- \* nederlandse leiding
- \* dagelijks een georganiseerde wandeling
- \* gevarieerd activiteitenprogramma
- \* op verzoek vegetarisch eten
- \* eigen busverbinding met Nederland
- \* al meer dan 550 verschillende bloemensoorten gevonden door KNNV-leden!



Familiehotel Clarezia  
7158 Waltensburg  
Zwitserland  
0041 81 941 1960  
casa@clarezia.ch

[www.uit.ch](http://www.uit.ch)

